

# שמעתא עמיקתא

גליון תרע"ו | פרשת ויצא | תשפ"ו | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובב"א

## שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

## האם מותר לעשות שבע ברכות לשני חתנים יחד

א. אין מערבין שמחה בשמחה. ב. בשתי חתונות יחד. ג. בחופה, בסעודה או בז' ימי המשחה. ד. שני חתנים. ה. חשש עין הרע / נישואי שתי אחיות יחד. ו. אין עושין מצות חבילות חבילות. ז. רוצים להתחלק.

**א. אין מערבין שמחה בשמחה**

תנן **במו"ק** (נ) אין נושאין נשים במועד כו'. ואיתא **בגמ'** ר"א אמר ר"ח לפי שאין מערבין שמחה בשמחה, רבה בר רב הונא אמר מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו. ופירשו **תוס'** (שם ד"ה לפי שאין) דהטעם שאין מערבין שמחה בשמחה גזירת הכתוב היא כדדריש לקמן (ט). מקרא דשלמה, ו**בירושלמי** (מו"ק פ"א ה"ז) דריש מדכתיב (בראשית פכ"ט פס' כז) מלא שבע זאת, וטעם נראה קצת דכמו שאין עושין מצות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למצוה אחת ולא יפנה עצמו הימנה וכן שמחה בשמחה יהיה לבו פנוי בשמחה, ע"כ. והקשה **המהרצ"ח** (מו"ק כ.) דהרי לא למדין מקודם מתן תורה כמ"ש **התוס'** גופא (מו"ק כ. ד"ה מה חג שבעה) בשם **הירושלמי** (מו"ק פ"ג ה"ה) דאמרו שאין ללמוד ז"י אבילות מהפס' (בראשית פ"א פס' ח) ויעש לאביו אבל ז"י, דאין למדין מקודם מ"י. ו**הערה"ש** (א"ח"ט רס"י תקמו ויו"ד רס"י שמא) תירץ דלמדין מקודם מ"י את אלא דגבי אבילות אין למידין כי לא היה כדין אבילות שעדיין היתה קודם הקבורה, אבל לענין ז"ב שפיר למידין. ו**הציון ירושלים** (ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ד) פירש דכל שהדבר מסתבר לא אמרינן דנתנה תורה ונתחדשה הלכה, ולכן למדו ממלא שבע זאת. ובדרך זה כת' **בשב"י** (סס"י כו). ו**השו"מ** (תני ח"א ס"י א ור' ח"א ס"י מח) כת' דכל דהקרא מיותר לפינן מקודם מ"י. ו**העמק שאלה** (שאליתא לה אות א) כת' בדעת **השאליתות** דכל שאין סברא לחלק למדין.

**ב. בשתי חתונות יחד**

ועי' **באבינוסאף לראב"ה** (ח"ג מו"ק ס"י תתנח) שכת' בזה"ל: אסור לישא אשה במועד, ו**הירושלמי** ס"ל טעמא כרבי יצחק נפחא שאמר משום ביטול פו"ר, ואית דמפרשי **בירושלמי** נמי משום שאין מערבין שמחה בשמחה, וילף לה מדכתיב (שם) מלא שבע זאת ונתנה לך גם את זאת וגו', שבעה ימי משתה של לאה שלא ערוב שמחה של זו בזו. וכמדומה לי שמשם נהגו הראשונים **שלא לעשות נישואי שני בנות או שני אחים או אח ואחות ביחד**, ואפי' **נכריות היו הראשונים נזהרין מפני עין הרע**, והאינדא [לא קפדן] בהו עלמא מפני הוצאה. ושומר פתאים ה' (תהלים קט"ז ו). ועיי"ש (סי תתנח) שהביא **מאכל רבתי** דאין מקלסין שתי כלות בעיר א' אלא אם יש בה כדי לזו ולזו. אמר רבי שמואל אעפ"כ אסור מפני האיבה, פירוש אם הא' יפה מחבירתה יש איבה ביניהן, וכן אם מכבדין הא' טפי מחבירתה. ונ"ל שמזה הטעם הקפידו הראשונים בכך, ע"כ.

ו**המרדכי** (מו"ק ס"י תתמג) כת' בשם **הראב"ה** דאין מערבין שמחה בשמחה ומשום הכי נהגו הראשונים שלא לעשות נישואי שני בנות או שני אחים או אח ואחות ביחד. ואפי' [בעכו"ס] הראשונים היו נזהרים, [והכל] תניא **באבל רבתי** אין מקלסין כו' אא"כ יש בה כדי לזה וכדי לזה, וא"ר שמואל ואפ"ה אסור מפני האיבה כו'. ונר' **לראב"ה** שטמעם זה הקפידו הראשונים בכך, ע"כ. ו**הדרכ"מ** (אות ד) כת' דאין לחוש בזה, ושכן היה נוהג **הר"י מפרי"ש** שהיה עושה חתונות יתום ויתומה עם נישואי בתו או בנו. אמנם **במרדכי** (שם) כת' דהראשונים היו נזהרים משום איבה כו'. וכן הוא **באגודה** (מו"ק פ"א ס"ו) מיהו אין העולם נזהרים, ע"כ.

אלא דיעוי' **ברמב"ם** (אישות פ"י ה"ג) שכת' דיש לו לאדם לישא נשים רבות כא' ביום א' ומברך ברכת חתנים לכולן כאחת, אבל לשמחה צריך לשמוח עם כל אחת ואחת שמחה הראויה לה, אם בתולה שבעה ואם בעולה שלשה, ואין מערבין שמחה בשמחה. וכתב **המגיד המשנה** יש לו לאדם לישא נשים רבות כאחת ביום אחד וכו'. דבר ברור הוא ויש לו סמך בפ"ק דמ"ק (ח), ע"כ.

וכהרמב"ם כתב **השו"ע** (אה"ע ס"י סב ס"ג א) ופירש **הח"מ** (סי"ק א) שם כל א' שמחה הראויה לה, לפי שאין מערבין שמחה בשמחה. ומבואר **מהרמב"ם** שיש משום אין מערבין שמחה בשמחה כשא' נושא כמה נשים. ו**הרמ"א** (ס"ג א) כת' דיי"א דיש לזהר שלא לעשות שתי חתונות כאחת, משום איבה, שמא יכבדו אחת יותר מחבירתה, ואין נזהרין מזה, ואדברא יש מכוונים לעשות חופות עניות עם חופות עשירות, משום מצוה, ע"כ. וכ"כ **הב"ח** (אות ב).

**ג. בחופה, בסעודה או בז' ימי המשחה**

וכת' **הרדב"ז** (ח"א ס"י תמח) **שמהרמב"ם** הני"ל שכת' "אבל לשמחה צריך לשמוח עם כל א' שמחה הראויה לה", למדנו שאין **השמחה בשעת הברכה אלא בשעת אכילה ושתייה**. וכן הוא **בשב"י** (ח"ג ס"י א) **שמהרמב"ם** מבואר דהקפידא בזה היא בסעודה. ועי' **בפרישה** (ס"י סב אות ו) שכת' **דהרמב"ם** התיך לנושא כמה נשים יחד לברך על כולן ביחד, אע"פ שצריך לשמוח עם כל אח"א בפני"ע כדינה דתנחוקו **להנשים ימי שמחתן מזמן הברכה**, אפ"ה מותר, ע"כ. ומבואר מדבריו דאין מערבין שכתב הרמב"ם קאי על ימי שמחה שנוהגין א' אחר שניה, משא"כ לענין ז"ב שנוהג מיד לכולם. ובענין הסעודה לא ביאר.

ו**הבית מאיר** (אה"ע ס"י סב ס"ג א) כת' דלפי המבואר במו"ק דלמ"ד דיש משום אין מערבין שמחה בשמחה במועד אף בנשואין בלא סעודה דעיקר שמחה חד יומא, ה"ה הכא י"ל דבנישואין עצמם איכא קפיידא. אלא דשוב כת' דלפי **המ"א** בס"י תקמ"ו שהכריע דסעודה ראשונה אסורה במועד אבל אח"כ מותר, הכל ניחא כו', ואף **הרמב"ם** שכת' בהל' מועד דאסר לעשות סעודת נישואין נמי איירי בעיקר הסעודה דהיינו קמייטא, וא"כ שפיר י"ל הא בנשואין בלא סעודה לישא אין מערבין ושפיר דנושא ב' נשים עושה לכל א' בפני"ע סעודה הראויה, אך מה דמשמע קצת דצריך לשמוח עם כ"א ז' ימי משתה בפני"ע עדיין צ"ע, ע"כ. נמצא שמצדד שרק סעודת נישואין לא עושין יחד, אבל ז"ב וכן דיני שמחה עושין יחד.

ו**נטיב קידושין** (שם סי"ק א) נקט דמה שהתיר הרמב"ם לישא נשים רבות היינו כשכבר נשא לא' והכניסה לחופה, דכבר עברה שמחת נישואין שהיא עיקר שמחה דחד יומא. ומ"מ בעינן שישמח עם כל א' בפרטות, כיון דבידה הראשונה לעכב שלא להנשא אם תרצה עד אחר ימי משתה הראשונה כדמוכח מקרא דמלא שבע זאת, דהרי לא מחלה ימי משתה שלה בפרטות, ע"כ. ועיי"ש (סי"ק ד) שנקט שמי"מ ב' ברכת נוהג כולם יחד. ו**נהגוה"א דיעקב** (על ס"י סב ס"ג א) כתב דאולי הפשט ברמב"ם שנוהג ימי שמחה אחר השניה. ואפשר דמברך לכל א' בפני"ע, עיי"ש. ובדרך זה נר' **מהקדן אורה** (מו"ק ח, עיי"ש).

ו**השבט הלוי** (ח"ח ס"י רעח) כת' דמשמעות הדברים דודאי חייב עם כל א' ז"י אע"פ שלאחרונה יתרחקו ימי שמחתה יותר מז"י מחופתה, וכן דעת הפרישה ורוב פוסקים. ודלא **כהנהרי אפרסמון** (אה"ע ס"י א ד"ה אולם) שנקט דרק יום א' צריך לכל א', ומה שנא' בעיקב דמלא שבע זאת באמת אין קפיידה מן הדין דגם אחרי יום א' של שמחה יכול ה"י לכונס לרחל יע"ש.

**ד. בשני חתנים**

ו**מהרמב"ם** משמע דסעודה אחת א' הנושא שתי נשים איכא משום אין מערבין שמחה בשמחה, וגם בזה לרוב הפוסקים אין קפיידא אלא בשעת הסעודה דהיינו קמיטא אבל בז"ב לחוד לית לן בה. ואף למחמירים דלעיל שלא לעשות ב' חופות כא' נקט **הרמ"א** שהוא משום איבה, ואף בזה נהגו להקל.

וכן מצינו **לרא"ש בתשובה** כלל כ"ו (ס"ד) שנשאל במי שיש לו שני בנים למול, ומל אותם בשעה אחת זה אחר זה, אם יברך ברכה אחת לשניהם. וישיב לשואל למה נסתפקת בזה יותר מהשוטח כמה עופות זה אחר זה, שמברך תחלה וסוף ברכה א' לכלן, ומאי שנא שני בנים למול, וכן הורה **רבינו שמחה ז"ל**, בשני תאומים שמלו אותם שני מוהלין, שיברך האב ברכה א' להכניסו בבריתו וכו', והמוהל הראשון יברך על המילה וימול, והשני ימול גם הוא על סמך אותה ברכה. ואפילו לא היה היתנוק השני שמה בשעה שמלו את הראשון, כיון שהיה דעתו ימול, א"צ לברך עליו, רק שלא יסח דעתו בתינים כו'. ועיי"ש שהביא **ראה מהתוספתא** (ברכות פ"ו ה"ט"ו או ה"כ), עשרה שעשו מצוה א', א' מברך לכולן, יחיד שעשה עשרה מצות, מברך על כל מצוה ומצוה, עשה מצוה א' כל היום, אינו מברך אלא א'. **וכן הוריתי כאן, על שני חתנים, שיברכו ז"ב לשניהם**, ונחלק עלי רבך בלא טעם ובלא ראייה, ע"כ. וכבר מבואר כן **במהר"ם מרוטנבורג** (ח"ד ס"י ז). וכן נקט **בשו"ת הר"ן** (ס"י פג). וכן הביא **הטור** ויו"ד ס"י רס"ה בשם **הרא"ש**.

ו**הרשב"א** (ח"ו ס"י קכז) כת' דשני חתנים בבית א', ברכת חתנים א' לשניהם, כשני חבורות שאוכלות זו לעצמה וזו לעצמה שא' מברך בהמ"י לשניהם כל שרואות זו את זו. ודעתנו נוטה שכל כת וכת מן החתנים מכניסין לחדר א' ומברכין לכל א' לעצמו כדי שיהא יכיר שיש שם שתי חתונות ואין מברכים בזה בפני נד כדי להפריש בכתונתם, וזהו בענין ז"ב ביום החופה וברכת אירוסין אבל לענין שמנה ברכות של סעודה שנוהגין א"צ וכן ראוי לעשות, ע"כ. והביאו **הב"י** (אה"ע רס"י זכ).

### פניני הלכה

## האם מותר להתפלל

## שהקב"ה יעשה לו נם

**תנן** (ברכות נד.) והצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא, [כיצד] היתה אשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא. ו**בגמ'** (ס.) ולא מהני רחמי. מתיב רב יוסף ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה, מאי ואחר, אמר רב לאחר שדנה לאה דין לעצמה ואמרה ז"ב שבטי עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות הרי עשרה, אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות, מיד נהפכה לבת שנא' ותקרא את שמה דינה. אין מזכירין מעשה ניסים. ואיבעית אימא מעשה דלאה בתוך מ' יום הוה וכו'.

והובא **לדינא בשו"ע** (ס"י ר"ל ס"א) המתפלל על מה שעבר, כגון שכנסו לעיר ושמע כל צוחה בעיר ואמר יהי רצון שלא יהא קול זה בתוך ביתי, או שהיתה אשתו מעוברת אחר מ' יום לעבורה ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפלת שוא.

איברא **דבכל בו** (סי' כ"ה) בהל' ברכת המזון כתב דאם שכח על הנסים אין מחזירין אותו. וי"א כשסיים, אבל אם לא סיים כשיגיע לרחמן יאמר הרחמן עשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו וכו', ואח"כ משלים, וכן יעשה נמי בפורים. ע"כ. והובאו דבריו **בב"י** ס"י קפ"ז. ו**נרמ"א** שם אחר שהביא דברי הכל בו סיים והכי נהוג [וחזר והביא דבריו בס"י תרפ"ב].

וצ"ב דהא אמרינן בגמ' דהמתפלל על הנס הרי זו תפילת שוא.

ובאמת כבר מצינו בסידור **רב עמרם גאון** סדר נוסחא שכתב בנוסח על הניסים "וכשם שעשית עמם גם נס כה עשה עמנו ה' אלהינו ניסים ונפלאות בעת הזאת". ובסדר פורים "כשם שעשית עמם פלא וניסים כה עשה עמנו ה' אלהינו ניסים ונפלאות בעת הזאת". וכיוצ"ב מצינו בנוסח על הניסים בסידור **רב סעדיה גאון** (חנוכה) "כשם שעשית ניסים לראשונים כך תעשה לאחרונים ותושיענו בימים האלו כבימים ההם". וכן הוא **ברמב"ם** (סדר תפילות נוסח ברכות התפלה) בנוסח על הניסים בפורים "כשם שעשית עמם פלא וניסים כך עשה עמנו ניסים וגבורות בעת ובעונה הזאת", ובחנוכה "כשם שעשית ניסים וגבורות כך עשה עמנו ניסים וגבורות בעת ובעונה הזאת".

[ואצי"ג דאמרו **בגמ'** (ברכות ד.) לעולם אל ישאל אדם צרכיו בג' ראשונות ולא בג' אחרונות. כתב **הרשב"א** (ברכות ד.) בשם **רב האי גאון** דהני מילי צרכי יחיד אבל צרכי רבים שואלין. וכן הוא **בטור** ס"י קי"ב בשם **בה"ג ר"ת ור"י**, דעם מה שהעבד מסדר שבחו של רבו וכול לשאלו צרכי ציבור, שזה שבח וכבוד לרב שרבים צריכין לו. והובא **לדינא בשו"ע** ס"י קי"ב ס"א. ו**במאירי** (ברכות שם) כתב לבאר דהתעיל ועיקרה הודאה כל שמסיים במעט תפילה לא הפסיד].

ומצינו דעמד בזה **בתבואות שור** (שבת כא.) והקשה על דברי הרמ"א מדברי הגמ' בברכות, וכתב דאפשר לחלק דדוקא יחיד לא יתפלל על נס, דמאן יימר דחזי לזה, אבל אם מתפלל שגורבים יעשה ניסים כנוסח הרחמן הוא יעשה לנו ניסים שפיר דמי, וכן כל נוסחאות שבפיסטים שנוכר שמתפללין על נס בלשון רבים ואומרים על ניסים דלעתיד כמ"ש כימי צאתך וגו' הראנו נפלאות. ולכן בה"ר שאומרים אחר נשיאת כפים מנוסחת האר"י לא יאמר ותעשה לי נפלאות וניסים רק יאמר ותעשה לנו. ועוד יש לחלק בין ניסים על טבע העולם, שמלחמות החשמונאים שמעם שהיו ניסים דרך טבע העולם, משא"כ החליף נקבה שתעשה זכר הוא נס שלא כדרך טבע העולם כלל, וכיוצ"ב הוה תפלת שוא. ע"כ. והובאו דבריו **בשערי תשובה** (ס"י קפ"י).

ויש להקשות על דבריו מדברי **הירושלמי** בתענית (פ"ג ה"ה) דתני מתריעים על אילן בפרס הפסח, לכוותן לשיחין ולמערות בפרס העצרת. מעתה אפי' יותר מכוותן (פ"י בקרבן העדה - מעתה אם על הגשמים שבבורות, אפי' לאחר עצרת נמי מתריעין, שהרי ימותו בזמא ואין לך צרה גדולה מזו. ומשני) יותר מכאן (שירדו גשמים לאחר עצרת) מעשה ניסים ואין מתריעין על מעשה ניסים. ע"כ. הרי דאצי"ג דברבים איירי אין מתריעין על מעשה ניסים.

**והרדב"ז** (ח"א סי' תמח) כתב דבריו שתובות תניא ברכת חתנים בעשרה חתנים מן המנין, ומדקדקו וחתנים בלשון רבים משמע להדיא דמברכין לשני חתנים יחד, וגדולה מזו כתי' **הרמב"ם** (שם) ויש לו לאדם לישא נדבות כו', למדנו דאפי' באדם א' לא אמרינן בז' ברכות דאין מערבין שמחה בשמחה, וכ"ש בשני חתנים שכל א' שמח לעצמו, וכן עשה **הרא"ש** הלכה למעשה כו', דלא אמרינן דאין מערבין אלא כיעקב שנשא שתי נשים וכן הרגל ושמחת החופה שהכל לאדם א' ולכן שייך בהו ערוב שמחה, אבל ב' חופות שעושין שני אנשים עם שתי נשים לא שייך בהו ערוב שמחה. ואע"ג **שהריטב"א** (שם) כתי' בשם רבו **הרא"ה** דהא שאין לברך ברכה א' לשני חתנים בבית א' שאין לערב שמחה בשמחה. מ"מ לא נניח סברת הראשונים מפני רבו. ומש"כ **הרא"ש** בדכל כח"ג מברך א' לכולם כמבואר **בתוספתא** עשרה שעשו מצוה א', לכאוי היינו מטעם "ברוב עם הדרת מלך". וכן משמע **מהאבדוריהם** (בברכת המצות) שכת' דיראה מזאת התוספתא שאם היו י' בני"א רוצין להניח תפילין או להתעטף בציצית או לעסוק בתורה א' מברך לכולם, וכן נוהגין בישיבת סוכה או לקידוש. ועי' **בשו"ע** (או"ח סי' סח סעי' ה) שכת' הדמברך להתעטף בציצית, אם שנים או שלשה מתעטפים בטלית כא', כולם מברכים. ואם רצו, אחד מברך והאחרים יענו אמן. וכת' **הגר"א** (שם) דמשמע מדבריו דיותר נכון דיהא כ"א מברך לעצמו, וליתא, דדוקא א' מברך לכולם לכתח' כמ"ש בפ"ח דברכות [עיינ"ש נ"ג ע"א דאמרינן דא' מברך לכולן משום ברב עם הדרת מלך] וכן כולל התוספתא עשרה כו', ע"כ. וכן פסק **המ"ב** (ס"ק יג) אלא דסיים דלא נהגו עכשיו כן משום שאין הכל בקיאין להתכון לצאת ולהצוין, ע"כ.

אלא דעיי' **בשו"ע** אה"ע סי' ס"ב (סעי' א) שכת' ע"פ ראשונים הני"ל דאם יש שני חתנים יחד מברכים ברכת חתנים א' לשניהם. וכת' **בביאור הגר"א** (אות ה) דזה ע"פ הא דאיתא **בשו"ע** באו"ח שם סעי' י"ב דאם יש לו כמה ציציות ודעתו מתחלה על כולם, לא יברך אלא ברכה א'. וכת' **הגר"א** בביאורו דזה ע"פ סוף התוספתא דלעיל. והיינו משום ברכה שא"צ. וכן מבואר **ברדב"ז** דלהלן. ועיי' ב"יזד סימן רס"ה סעי' ה' דגם שם פסק **השו"ע** דמי שיש לו שני תינוקות למול, יברך ברכה א' לשניהם. ועיי"ש **בש"ך** (ס"ק טו).

**ה. חשש עין הרע / נישואין שתי אחיות יחד**

וכתי' **הגהות מיי** (אישות פ"ח ה"ד אות א) בשם **האבאיסף** דראוי היה לשני חתנים להפטר בברכה א' כמו שנפטרו בסעודה בחדא ברכת ש"ב לולא מפני עין הרע. **והדרכ"מ** (שם אות א) הביאו, וכת' דכן נוהגין דעושין לכל חתן חופה בפנ"ע מיהו סעודה א' עושין להרבה חתנים ואין מברכין אלא ברכה א', וכן נר' **מהרש"ב** שכת' **הב"י**. **והרמ"א** שם הביא בשם י"א דאין לברך לב' חתנים ביחד, משום עין הרע, וכן נוהגין לעשות לכל א' חופה בפנ"ע ולברך לכל א', אבל לאחר הסעודה מברכין להרבה חתנים שאכלו ביחד. וכת' **הלבוש** שלאחר הסעודה כיוון דבלא"ה הרבה בני"א ישנם שם ואוכלין בסעודה א' וכולם יוצאין בברכה א', אין שם עין הרע. ועיי' **בס"ח** (צוואה אות לא) שכת' שחופת ב' אחיות בשבת א', א' מהם יעני או ילך גבולה או ימות. והביאו **הב"י** (סי' סה). וכן פסק **הרמ"א** (סעי' ב) דאין לעשות חופת ב' אחיות ביחד. **והט"ז** (סי' תקמו ס"ק א) כתי' דאין לעשות ביום א', ויש ספרים שכת' דאפי' בשבוע א' אין לעשות. **והמ"ב** (ס"ק א) נקט שלא לעשות ביום א'. **והאג"מ** (אה"ע ח"ד סי' פט) כתי' דמלשון **הרמ"א** (שם) משמע שהוא דוקא ביחד ממש, אבל באי"ז באופן שיתפזרו הקרואים בנתנים ליכא קפידא, ומהראוי לבתי' להחמיר שלא יהיו ביום א' כמ"ש הט"ז.

**ו. אין עושין מצות חבילות חבילות**

אלא דלכאוי יש להקשות על מה שמבואר לעיל שמותר לעשות ז"ב לשני חתנים יחד, מהא דאיתא **בסוטה** (נ) דסוטה רותתת מפחד י"א שמשקין אותה עם סוטה אחרת, והקשו שם דמי משקי והא אין עושין מצות חבילות חבילות, ותיरצו כאן בכהן א' כאן בב' כהנים. **ופרש"י** בכהן א' הוי חבילות וכן לגבי עבדים בב"ד א' ובאדון א'. וכת' **התוס'** (שם) שהאיסור להשקות ב' סוטות כא' היינו להעמיד שתיהן בעזרה בב"א להשקותן, ע"כ. **והרמב"ם** (סוטה פ"ד ה"ב) סתם ולא חילק בין כהן א' לב' כהנים. **והמ"א** (סי' קמו ס"ק א) כתי' דנר' שהרמב"ם מפרש דכהן א' ע"כ משקה אותה זאח"ז לכן אע"פ שמעמידין בב"א בעזרה שפיר דמי, אבל לב' כהנים משמשקין בב"א זה א' וזה א' אסור. ולפי"ז יוצא **דהרמב"ם** מותר להביא ב' תינוקות בב"א ולמול זה ואח"כ זה אבל לעולם בב"א בשני מוהלים אסור, ולהתוס' אסור להביאם בב"א למולם ואח"ז, אבל למולם בב"א בב' מוהלים שרי, עיי"ש.

יוצא מדברי **המ"א** לכאורה דבשבע ברכות לשני חתנים איכא משום אין עושין מצות חבילות דומיא דשתי תינוקות.

אולם **ברש"י** **בתשובה** (ח"א סי' תנא) מבואר דלא חי"י להא, דנשאל בשני חתנים שעושין חתנות בבית אחד, אם אחד מברך ברכת חתנים על שניהם בשעת כניסתן לחופה, מי נימא דלא, וכשם שאין משקין שתי סטות כא' כך אין מברכין ברכת נשואין על שניהם או לא. ויישב דמסתברא שמברך על שניהם כא' כב' חבורות שאוכלות זו לעצמה וזו לעצמה שא' מברך בהמ"ז לשתיהם כל שראות זו את זו. וכן מסתברא שמוהל א' שיש לפניו שני תינוקות למולן מברך על שניהם בברכה מילה וכן בכל המצות. ובתוספתא ברכו' פרק אחרון שנינו עשרה שעושין מצוה אחת אחד מברך לכולם. וא' שעושה עשר מצות מברך על כל או"א, ע"כ. שו"מ **בתשכ"ץ** (ח"ב סי' מב ד"ה ולא תקשי) שכת' דאין במילה ב' תינוקות כא' משום חבילות, דלא אמרינן הכי אלא במצוות חלוקות כבהמ"ז וקידוש היום, אבל במצוה א' לא הוי חבילות חבילות, והוי כקידושא ואבדלתא דמברכין אכסא חדא, וכדאמרינן **בפסחים** (קכ ב), ולא דמי נמי לב' סטות דאין משקין אותן כא', דהתם הויא כל א' מצוה בפנ"ע לכל או"א. ואפי' שני תינוקות דב' בי"א לא דמו להני, משום דהך מצוות דאין מעלייה דבי' לבי"א חלוקין, אבל מילא דרמיה על אב, לכל חד וחד מחייב למימהל בריה, לא לא מצוות ח"ח אם יוצאין בברכה א' וכו', ע"כ. וכן נקט **מהר"ם שיק** (אורח סי' סד ד"ה אמנם לדעת תמ"א).

מבואר **מהתשכ"ץ** דדוקא במצות חלוקות אמרינן דאיכא משום חבילות. ומה שאסור להשקות ב' סטות כא' היינו כי החיוב להשקות הוא על הבי"ד עבור אנשים חלוקים. אבל שתי תינוקות שעומדים למולם אפי' אם מל אותם מוהל א' כיון דהמילה רמיא על ב' אנשים נפרדים אין משום חבילות. ואף אם שתי התינוקות מאבא א' כיון דהוי מצוה חדא ליכא חבילות. ולפי דבריו ניחא אמאי ליכא חבילות בשתי חתנים דכיון דהוי מצוה אחת והמברך הוא שליח של שני החתנים או שני הקהלים דמי למילת ב' תינוקות שהמוהל או האבא המל אותם מברכים ברכה א' לשתיהם.

**ובועין אברהם** מובא **בשד"ח** (מעי' האלף אות צה) כתב וז"ל: **המרי"ץ אקריג' נר"ו** (ליקוטים סי' קצו) כתי' שגמרו ב' מסכתות ביחד והסתפקו אם יכולים לעשות יומא טבא לשתיהם ביחד, והארי שבחבורה **כמהריב"א** ז"ל פשיט לה ממאי דכתבו הפוסקים לגבי קידוש דכל היכא ששני המצות הם ממין א' לית בה משום אין עושין מח"ח, וני"ד דכותיה ומסתברא לן טעמיה ועשינו מעשה דדבריו, ע"כ. ולפי דבריו ניחא גם בב"ד. אולם לפי **המ"א** אין זה נחשב לחדא מצוה. ועיי' **באור שמח** (טומאות צרעת פ"יא) שדחה דברי **המ"א**. ועיי' **בשו"ע** (אה"ע סי' סב סעי' ט) בענין אין עושין מצות ח"ח בכוס של בהמ"ז וז"ב. ועיי' עוד **בשמעתא עמיקתא** גליון ס"יה.

**ז. רוצים להתחלק**

והנה מדברי **הגר"א** דלעיל מבואר דאם איכא ב' חתנים מברכים ברכה א' לשניהם משום ברכה שא"צ. וכן מבואר **ברדב"ז** (שם) דכתב דב' חופות שעושין שני אנשים עם שתי נשים לא שייך אין מערבים שמחה בשמחה כני"ל ומכ"ש לענין הברכות, וכיון שכן לא מפשינן בברכות כיוון דאיפא בברכה א'. אלא דעיי"ש שכת' דמ"מ היכא דחתנים גופייהו מקפידים בהכי יש לסמוך על סברת **הריטב"א** ורבו ז"ל דס"ל דאיכא ככה"ג משום עירוב שמחה בשמחה. וגדולה מזו א"א אומר דאפי' שאר הפוסקים מודים היכא דאיכא קפידא גדול השולם שהרי לא אמרו אלא דלא שייך ככה"ג ערוב שמחה בשמחה ונהי דאין ראוי לאפושי בברכות מ"מ כיון שאין כל א' מהם רוצה בברכה בשותפות אין כאן אפושי בברכות, ודוק ותשכח, ע"כ.

והנה מה שנקטו דב' שמקיימים מצוה שייך ברכה שא"צ כשא' יכול לצאת ידי"ח הברכה ע"י חברו, עיי' **במב"ט** (סי' קיז וסי' קפ) שהרב השואל נקט בענין ברכות השחר שאין א' צריך לצאת בברכת חברו בבהכ"נ, ושם דחה דבריו דעל א' לברך והשאר לצאת משום ברב עם הדרת מלך, ואם לאו איכא משום ברכה שא"צ. וכן נקט **המהרשד"ם** (אור"ח סי' א). אבל **בשו"ע** (אור"ח סי' ו סעי' ד) כתי' שאין לערער על הנוהגים לברך ברכת השחר ומכוונים שלא לצאת. **והברכ"י** (סי' רצה ס"ק ה) הביא שיי"א שכונת השו"ע שאין לבטל המנהג אבל מודה לדכתי' אין לעשות כן, ודחה דבריהם. ועיי' **בפמ"ג** (סי' ח א"א ס"ק ח) שגם נקט בדעת המחבר דהיכן שכל א' מתעטף בטלית וכדו' אם כל א' מברך לעצמו אין משום ריבוי ברכות.

אלא דיש לחלק דשאני התם שבלא"ה על כל א' לצאת ידי"ח בעצמו או ע"י שומע כעונה, משא"כ בני"ד דברכת ז"ב שאין חובה להיות שומע כעונה, ועיי' **שמעתא עמיקתא** גליונות קמ"ז ותרס"ט ד"הא דאף לכוין לצאת ידי"ח לא בעינן, ואי"כ י"ל דבכה"ג איכא משום ברכה שא"צ אם לא מברכים לב' החתנים יחד. וכסברא זו מצאנו **בגר"ז** (סי' ריג אות ה) **ובטטו"ד** (מי' בריעאע סי' כח ריש סעי' ט). ועל כן בני"ד צריכים אנו לסברת **הרדב"ז** הני"ל דהיכן דאיכא קפידא ליכא משום ברכה שא"צ. ועיי' עוד **בט"ז** (סי' תרעז ס"ק א).

### מסכתא רד"ניא

א' י"א שיש לזהר שלא לעשות שתי חופות במעמד אחד, משום איבה, שמא יכבדו כלה אחת יותר מחבירתה, ואין נוהרין מזה, ויש מכוונים לעשות חופות עניות עם חופות עשירות משום מצוה. ומי"מ י"א שאין לברך לב' חתנים ביחד, משום עין הרע, ועל כן נוהגין לעשות לכל א' חופה בפנ"ע ולברך לכל א' בנפרד. ב' אין לעשות חופת ב' אחיות ביחד. ועיקר הקפידא בחופה א' ממש, אבל בזה אחר זה באופן שיתפזרו הקרואים בנתנים א' מקידא, מי"מ מתחלה ראוי להקפיד שלא לעשות ביום אחד. ג. אחר סעודת שבע ברכות מותר לברך לכמה חתנים ביחד ואין משום עין הרע, ואדרבה עד"ף לעשות כן ע"מ למנוע ברכה שצריכה ומי"מ אם אין רצונם לאכול יחד ע"מ שיברכו לכל א' בנפרד רשאים לעשות כן.

וכן מצלי' **בגבורת ארי** על דברי הבבלי (תענית טו.). דקאמר לא צריכא דאקון, דני"ל ללמוד מכאן דאין ראוי להתריע ולהתפלל על דבר שאינו כדרך העולם אלא על פי הנס, שהרי יבשו לאחר שעלו בקנה, ולפעמים על ידי מקרה חוזר ונתקן וגדל כההיא דפרק ג' דגיטין דקאמר אין מפרשי עליו ש"מ דחזר ונתקן, ואפ"ה אין מתריעין עליו דקאמר רב נחמן הכא ועל דרך שפרשתי, והכי אמרינן בפ"ט דברכות דתנן היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא וכו' ומשני אין מזכירין מעשה ניסים. אלמא המתפלל על דבר שאינו דרך העולם אלא על דרך נס הרי זו תפילת שוא. ונכתב העיר העמודי ירושלים על הירושלמי הנזכר דמה לו ללמוד לפי פיי החדש שאינו מוכרח כ"כ, חלמי מבואר כן להדיא בירושלמי.

עוד יש להעיר דמנהג העולם לומר בנוסח יהיה רצון שאחר נשיאת כפים י"ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אותי". בלשון יחיד. ואף על תי' השני של התב"ש ש"לע, דאמאי לא התלמחה בחנוכה ופורים, חשיב טפי נס בדרך הטבע מנס דירידת גשמים אחר העצרת ונס תיקון התבואה אחר שיבשה.

**ובישיעות יעקב** (אור"ח סי' תרפ"ב ס"ק ב) כתי' ליישב דשאנן נס נסתר שלא ידוע לאדם ואין מכיר בו אלא ה', כגון שמתפלל שתלד אשתו זכר, דמחמת תעשה לו נס מתמטפל וזכויותיו, ועי"כ אין להתפלל עליו, ונס הידוע לרבים דאע"ג דמתמעטין מזכויותיו, מ"מ חוזרים ומתברים זכויותיו ע"י פרסום הנס ושכרו הרבה מאד. ועל דרך זו כתי' ליישב **ההתעוררות תשובה** (ח"ב סי' תס"ט) דדוקא בנס של יחיד ממעטין לו מזכויותיו משא"כ לרבים.

ויש להעיר על דבריהם דמלשון חכמים שאמרו הרי זו תפילת שוא, משמע דאינו מחמת שממעטין מזכויותיו אלא מחמת דהיא תפלת שוא דאין דרך הקב"ה לעשות ניסים. ועוד יש להקשות על דבריהם מדברי הירושלמי, דהתם נעשה הנס לרבים ואפ"ה קאמר דאין מתריעין על מעשה ניסים.

ונראה לחלק בין המתפלל על נס מסויים שיעשה הקב"ה נס באותו דבר, כגון המתפלל שתלד אשתו זכר, או שתתקן התבואה, לבין תפלה כללית שיעשה לו הקב"ה ניסים, שאינו מראה מקום הנס וכיצד יעשה. דאע"ג דאין מתפללים על הנס, הינו דוקא במתפלל על נס מסויים שיעשה הקב"ה את הטבע דבר מסויים, דכיון דנהגתה הבורא בדרך הפרט הינה בדרך הטבע, יש בזה משום תפילת שוא. משא"כ בתפלה כללית שמתפלל שיעשה לו הקב"ה ניסים ונפלאות, אין בזה משום תפלת שוא, שהרי על דרך הכלל ודאי הקב"ה עושה ניסים רבים בכל עת וזמן, וכל שאין מפרט מקום הנס ודרכו, אלא מתפלל באופן כללי שיעשה לו הקב"ה ניסים ונפלאות, ויעשם כרצונו יתברך בדרך הטבע או בדרך אחרת, אין בזה משום תפילת שוא. ובזה יתיישב שפיר נוסח התפילה בעל הניסים, שאין מתפללים על נס מסויים, אלא שיעשה לנו הקב"ה ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו, וכן יתבאר נוסח יהיה רצון שאחר ברכת כהנים, שאין מתפלל שיעשה לו ה' נס מסויים אלא תפילה כללית שיעשה לנו ניסים ונפלאות.

**העולה לעינינו** - אע"פ שאין להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס ופלא שלא כדרך הטבע, היכא דמתפלל באופן כללי שיעשה לו הקב"ה ניסים ונפלאות, ואין מבאר בדבריו כיצד והיכן יעשה הנסים ונפלאות, אין בזה משום תפילת שוא.

נכתב ע"י

הרה"ג הרב **שמעון פולולי שליט"א**
מו"ץ הקהילה החרדית מעלה אדומים

## פניני מוסר

## עניני שבת קודש

**אכילת סעודות שבת כאכילת קדשים** - יוהנה בבית המקדש היתה אכילת קדשים, וכן בשבת - סעודות שבת, ובענין אכילת הקדשים איתא בגמרא, שהמקדש אשה בחלקו - אינה מקודשת, שמשלחן גבוה קזקו, ומפרש רש"י (ב"ק י"ב) היינו שבשר קדש הוא משלחן הקב"ה וממון גבוה, ואינו ממון הכהן. ובענין סעודת שבת, אע"פ שהוא ממון הדיוט לקדש בו את אשה, אבל באמת הרי על סעודת שבת אמרו (ביצה ט"ו) כל ממונותיו של אדם קצובים לו מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט ושכר בניו לתי"ת, דהיינו שבאמת עבור סעודת שבת הקב"ה הוא שמשלם, ונמצא משלחן גבוה קזקינן, ואנו אורחיו יתב' ואוכלים על שולחנו". (שבת מלכתא עמ' קיד)

**נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"**

✉ **להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות שלשוח בקשה לדוא"ל:** [amikta@amikta.co.il](mailto:amikta@amikta.co.il)

**להצלת פרטים ומשפחתו © | שמעתא עמיקתא – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503**